

EIRE-ko berri berriro

Egun hauetan Cobarrubias sozio-linguista famatuarekin egon nintzenezan (beste batean kondatuko dizuet nola), berehala agertu zen galdera: «Hortaz, eta zure eskarmentua handia delarik, nola ikusten duzu euskararen etorkizuna?». Eta erantzuna berehala entzun genuen: «Israelen hebraierarena bezain ona ez; baina Eiren gaelikoarena bezain txarra ere ez».

Hots, egun hauetantxe izan ditut hango berri batzu; eta kondatuko dizkizuet.

Alde batetik, Cullen Murphy kaseta-riaren artikulu luzea irakurri dut, «The Atlantic» delako aldizkarian, jazko Irailen argitaratua; eta bestetik, «CARN»-en azkeneko bi zenbakiak (53. eta 54.ak, biak aurten kaleratuak).

Gaeltacht edo gaelikoaren erreserbetara bisita

Eiretarra da Cullen Murphy bera, haurretan eskola gaelikoan ibilitakoa. Eta joan den 84-85eko neguan Galway-ko «gaeltacht»era bisita egitera joan zenean, hango Liburutegiko Zuzendaria eta betidaniko gaelikoduna

den Alf MacLochlainn egin zuen itzulia. Zuzenean heldu zaizkigu berri horiek, beraz; eta hizkuntz pizkundearen aldeko bi lagunengandik. (Murphy horrek gaelikozko 'ikastolara'ra bidaltzen ditu bere seme-alabak, besteak beste).

Gauza bat esan behar da aurretik, agian irakurleak baldin badaki ere: Galway horretan dagoela gaelikozko «uharte»rik handiena: 19.819 gaelikodun, 1981eko Erroldaren arauera (%80, ofizialki). Zabaleraz ere, hantxe dauka gaelikoak bere eskualderik handiena.

Abiatu dira bada gure bi gizonak Galway herritik Mendebaldera, eta 50 bat

kilometrotan barrena hango herriskak eta inguru bakartiak gurutzatu dituzte. Ahal izan duten guztietan, zernahi galdetu diete topatzen zituztenei; eta beti, «aisa itxuraz», erantzuna gaelikoz etorri da. Horra datu bat. Galway-tik Kilkie-
ran-era, 30 milla.

Herriska horiek, dena dela, guztiz txikiak dira (hustu egin dira, hitzez hitz, toponimiaren bidez garbiki ikusten denez: «Slieveeena» lekuan, adibidez, gaur etxe bakar bat dagoelarik, «azoka-mendia» litzateke euskaraz); eta guztiz isolatuak, bide txigorretan barrena kotxez ia-ia iritsi ezinak.

Gero eta gaelikohiztun urriago eta zaharragoak

Emigrazioa freinatzeke, industria batzu eraiki ditu gobernauk; baina industriarekin etorri diren «koadroak» ingeles-dun hutsak izanik, gazte batzu gelditu dira, baina ingelesez gelditu behar izan dute...

Beren etxea «udaleku» gisa uzten dutenei (alegia, hizkuntza ikasten ari direnei gela eta praktikatzeko aukera eskaintzen dutenei) laguntza berezia ematen die gobernauk: 2,25 libra eguneko eta ikasle bakoitzeko.

Baina gaelikoa gainbehera doa zazpi «gaeltacht» ofizial horietan: %83-tik (1971), %77-ra (1981). Eta joera bera ageri da gotorrenean, Galway-en alegia: %88-tik (1971), %80-ra (1981).

Okerrena, dena dela, ez da zifra horietan agertzen: gazteen artean, nerabeen artean zehazkiago, gora joan zen ezaguera-maila 1960-1970 arte (puntu-rik hoberena, %51); baina geroztik be-

foto

- Argazkigintza tekniko eta industrialia
- Studio-erreportaia

denda

- Argazki-materialea
- Argazkietarako oinarri bereziak
(CIBACHROME, DURATRANS, JIRATUAK)

Puerto, 1 - 20003 DONOSTIA - TEL. (943) 422495

hera doa habaila osoan. Haurrek potto egin dute Gaeltachtetan. Gurasoek egin dute potto, hobeki esateko.

Gaelikodunen adina, hitz batez, gora; eta horretan kondatzerik ez dago. Eta eiretarrek badakite. Zer gertatzen da Dublinen, beraz? Zer gertatzen da Irlandako kaletarren artean?

«Gaelikodunberriak» eta gobernuen mespretxua

Eta hemen batera datoz Cullen Murphy eta Pat Rice adiskidearen iritzia: hirietan, eta Dublinen eta Belfasten bereziki, mogimendu berri bat sortu da. Txikia oraingoz, dudarik ez. Baina sutua. Eta Dublinen eta Belfasten, bietan berdintsu, Dublingo eta Londresko gobernuen **kontra** ari dira hizkuntzaren aldeko urratsak egiten. Batare «radikala» ez del Elkarte Gaelikoak ere, gauza bera salatu du gordinki bere azken Biltzarre Nagusian.

Dublingo Parlamentuan, beti bezala, politikariak ingeles hutsez ari dira; hiztaldiaren haseran, zenbait aldiz, esaldiren bat gaelikoz jaulkitzen badute ere. Gaelikoa liturgia edo folklore huts bihurtu da «Dáil» delakoan. Gauza bera irradi-telebistan. Eta are «abertzale»en artean ere, oso fama txarra dute gaeliko hutsez bizi nahi dutenek (hango «gaelikomanoek», «Gaeilgeoirí» beraien hizkeraz esateko).

Hala ere, Dublingo intelektualan eta koadroen artean, gaelikoz **bizi den** ghetto bat sortzen hasi da (eta gauza bertsua Belfasten). Zenbat dira? Ezin esan. Murphy-k «urban Gaeltacht» deitzen du multzo hori; eta 10.000 eta 50.000-ren artean jo daitekeela uste du. (Interesgarria da, honi buruz, «Anois» aldizkariak, gaeliko hutsez argitaratua, 30.000 ale saltzen dituela gogoratzea).

Gaelikozale moderatuei «lunatiko» deika

Gaur egun, horrela, herri xeheak bultzaturik, 160 haurtzaindegi ari dira Errepublikan barrena, eta 50 «ikastola» (dozena bat Dublinen, hain zuzen: Murphy-ren seme-alabenak, «Scoil Lorcain» delakoak, 400 ikasle dituelarik).

Hots, Ire Ní Chionnaith andereak (1893az geroztik Elkarte Gaelikoan buru egiten duen lehenengo emakumeak!) ezin gogorkiago salatu du Dublingo gobernuaren saldukeria hizkuntzaren egoeraz. Hizkuntzaz «erabat ahaztuztea» aipatu du Limerick-eko Biltzarrean. Guri mamitsu gertatzen zaizkigun adjetibo batzu salatu ditu: hango gaelikozaleak, «saltsa-nahastale», «bixi», «lunatiko» eta «sesiozale» hartzen baitituzte «goiko esfera gobernamentalan»... «Ez dago gehiegikeriarik nire hitzetan —amaitu du Chionnaith ande-

ANOIS

Iml. 2 Uimh. 43 22 Meitheamh '86

40p (CBL air) (30p Stg.)

An Corn Domhanda
Béim ar scil seachas
feall a deir Rónán
O'Connell — Ich 16.

**Cristallithe idir dhé
thine Bhealtaine:**
Pléann Risteárd Ó
Glaisne Reifreann an
Cholscartha ar Ich 6.

Style Council
Naimhde Mhaggy á
bplé ag Ruaidhri Ó
Báille ar Ich 8.

*Bogha
gréine
na
beatha...*

Gaeilgeoirí agus Reifreann an Cholscartha:

VÓTÁLFAR "TÁ"

VÓTÁILFIDH móramh beag de Ghaeilgeoirí os cionn 25 bliana d'aois in aghaidh an Leasaithe don Bhunreacht atá molta ag an Rialtas agus a bheas faoi bhraid an phobail Déardaoin seo chugainn, dar le fiosru a rinne ANOIS.

Ach, dar leis an bhfiosru ceanna, beidh formhór mór na ndaoine oga atá faoi bhun 25 bliana d'aois agus atá in aois vótáil ag vótáil "Tá".

Dúirt sé seo an t-úachtarán, Seosamh Mac Thomáis, a bhí ag labairt le daoine óga in aghaidh an Leasaithe don Bhunreacht. Dúirt sé go raibí na daoine óga ag vótáil "Tá" agus go raibí na daoine níos sine ag vótáil "Ná". Dúirt sé go raibí na daoine óga ag vótáil "Tá" agus go raibí na daoine níos sine ag vótáil "Ná".

...an t-úachtarán a bhí ag labairt le daoine óga in aghaidh an Leasaithe don Bhunreacht. Dúirt sé go raibí na daoine óga ag vótáil "Tá" agus go raibí na daoine níos sine ag vótáil "Ná".

An Spideál

Donal Mac Amhláigh, an t-úachtarán, a bhí ag labairt le daoine óga in aghaidh an Leasaithe don Bhunreacht.

reak— gobernu na nazio-hizkuntzaren kontra ari dela esaten badut». Biltzarre horretan, dena dela, bi zeinu beldurgarri: bata, Dublingo jende gutxi joana; eta bestea, gazte gutxi, gehienak «middle-aged» zirela esaten baitigitue. Arazo politikorik ez? Ez dakigu. Eire-tikako berriak, behin eta berriz guretzat kezkgarri.

TXILLARDEGI

«Anois» aldizkariak 30.000 ale saltzen ditu astero gaeliko hutsez argitaraturik.